

Денисюк О. Я.

заступник начальника відділу освітньої статистики і аналітики
ДНУ «Інститут освітньої аналітики», Київ, Україна, denysiuk.oksana@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8584-0647>

Титаренко Н. В.

завідувач сектору шкільної освіти відділу освітньої статистики і аналітики
ДНУ «Інститут освітньої аналітики», Київ, Україна, nataliatytarenko@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5837-393X>

Дронь Т. О.

науковий співробітник сектору шкільної освіти відділу освітньої статистики і аналітики
ДНУ «Інститут освітньої аналітики», Київ, Україна, t.dron@iea.gov.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1374-5610>

ОСВІТНІ ІНДИКАТОРИ РІВНЯ ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ВЧИТЕЛЯМИ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ ПІД ЧАС ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ: МІЖНАРОДНИЙ І ВІТЧИЗНЯНИЙ КОНТЕКСТИ

Анотація. У статті розглянуто сучасні міжнародні та вітчизняні трансформаційні процеси, що відбуваються в освітній галузі, у контексті європейського освітнього простору. Визначено, що такі процеси спираються на ключові компетентності, які вчитель повинен формувати в учнів, а саме: грамотність, багатомовність, наукові та інженерні навички, цифрові й технологічні компетенції, навички міжособистісного спілкування та здатність сприймати нові знання, активна громадянська позиція, підприємливість і культурна обізнаність. Розглянуто джерела формування освітніх індикаторів, зокрема дослідження PISA, Евростат, системи освітніх індикаторів ОЕСР, системи національних освітніх індикаторів. Досліджено аспекти запровадження реформи «Нова українська школа» (НУШ) у розрізі забезпечення педагогічними працівниками. Виокремлено дослідження PISA, результатом якого є дані про якість освіти в розрізі оцінки здатності учнів використовувати здобуті в закладах освіти знання, компетенції та навички в повсякденному житті. Результати цього міжнародного порівняльного дослідження дають підстави урядам країн вносити зміни в освітні політики та приймати ефективні управлінські рішення на основі доказових статистичних даних. Серед вітчизняних трансформацій в освітній галузі проаналізовано певні аспекти впровадження реформи НУШ. Запровадження НУШ актуалізує завдання забезпечення педагогічними працівниками, підвищення фахового рівня вчителя, його самомотивації до здобуття нових знань, формування нових компетентностей. У дослідженні проведено аналіз індикаторів ОЕСР, співставних із національними освітніми індикаторами, зокрема «Учителі, які залишають професію вчителя», «Співвідношення учнів до вчителів» та «Наповнюваність класів».

Ключові слова: загальна середня освіта, індикатор, педагогічні працівники, реформа, трансформація.

JEL classification: I28.

DOI: 10.32987/2617-8532-2024-1-60-71.

Освітні реформи відіграють важливу роль в умовах швидкоплинних змін, які властиві сучасному інформаційному суспільству. Тенденцією останніх десятиліть є прискорений темп змін в економіці, технологіях, культурній сфері тощо. Технологічні, культурні, соціальні зміни, що впроваджувалися колись протягом тривалого часу, наразі відбуваються в соціумі набагато швидше. Отже, у сучасному світі освітня система повинна оперативно реагувати на подібні виклики й надавати учням компетентності, необхідні для застосування в повсякденному житті, самореалізації, працевлаштування та безупинного розвитку. Застарілі й консервативні підходи в навчанні замінюються новітніми методиками викладання, які покликані забезпечувати якісну освіту та рівний доступ до освітніх послуг усіх верств населення. Реалізація трансформаційних процесів актуалізує потребу в підвищенні кваліфікації педагогічних працівників та істотному осучасненні матеріально-технічного забезпечення закладів освіти. Ключовим аспектом таких процесів є зміни в державній політиці, що на законодавчому рівні сприятимуть запровадженню необхідних реформ і прискоренню трансформаційних перетворень в освітній галузі [1].

Трансформаційні процеси в освітній сфері вивчали багато науковців, зокрема А. Джурило, О. Глушко, О. Локшина, І. Маріуц, М. Тименко, О. Шпарик, С. Сисоєва, Т. Кристочук [2].

Так, А. Джурило, О. Локшина аналізували міжнародні трансформаційні процеси в контексті стратегічної програми «Освіта і навчання 2020», де було визначено основні цілі системи освіти, а саме:

- рівність, активна громадянська позиція та соціалізація учнів;
- навчання підприємництва на всіх рівнях освіти;
- освіта впродовж життя;
- якість освіти є пріоритетним напрямом реформ [3].

І. Маріуц, М. Тименко, О. Шпарик розглядали теоретичне обґрунтування трансформаційних процесів у шкільній освіті країн ЄС і США крізь призму практичного застосування такого досвіду в Україні. Їхнє дослідження охоплює аналіз поняття «трансформація», процеси змін у шкільній освіті Євросоюзу та США з урахуванням їхніх спільних і відмінних рис [4].

Поняття «трансформація», «реформування» та «модернізація» розглянув у науковій праці О. Глушко. Зокрема, у процесі дослідження ним було виявлено, що процеси реформування включають зміни без кардинальної перебудови системи; що модернізація несе зміни та перетворення окремих елементів системи. Натомість трансформаційні процеси включають у себе перебудову освітньої системи із запровадженням інноваційних підходів [5].

Розглянемо міжнародний досвід процесів реформування освіти, зокрема в контексті європейського освітнього простору. Трансформаційні процеси в освітній сфері були й залишаються важливим аспектом при обговоренні на засіданнях Ради міністрів ЄС із питань освіти. Резолюції таких засідань завжди констатують пріоритетні напрями реформування освітньої галузі, підвищення професійної підготовки викладацького складу, ефективне спрямування інвестицій та використання бюджетних коштів.

Трансформаційні процеси в освітній галузі спираються на аспекти, визначені європейським освітнім простором, зокрема на ключові компетентності, які має набути учень у процесі навчання шляхом інтеграції дослідницьких, особистісно орієнтованих і компетентнісних підходів. Серед прийнятих Радою міністрів ЄС із питань освіти компетентностей є вісім ключових: грамотність, багатомовність, наукові та інженерні навички, цифрові й технологічні компетенції, навички міжособистісного спілкування та здатність приймати нові компетенції, активна громадянська позиція, підприємливість і культурна обізнаність. Надання учням таких компетентностей не можливе без забезпечення високого рівня освітніх результатів; підтримки педагогічних працівників у підвищенні кваліфікації та запровадженні інноваційних підходів у викладанні; заохочення як педагогів, так і учнів до навчання впродовж життя; ефективної оцінки якості організації освітньої діяльності. Разом із тим якість організації освітньої діяльності потребує постійного моніторингу та оцінки для визначення проблемних сфер і прийняття ефективних управлінських рішень. Європейський освітній простір використовує такі базові джерела інформації: статистичні дані про забезпечення організації освіти (наприклад, Евростат [6]) та моніторингові дослідження про якість і стан організації освітньої діяльності (наприклад, PISA [7]).

Так, міжнародне порівняльне дослідження PISA не тільки вимірює компетентності учнів із читання, математики та природничих дисциплін,

а й досліджує чинники, котрі впливають на успішність/неуспішність учнів у навчанні. Звіти за результатами дослідження містять дані про якість освіти на основі оцінки здатності учнів використовувати в повсякденному житті компетенції та навички, здобуті в закладах освіти. Результати дослідження допомагають урядам близько 80 країн-учасниць на підставі доказових статистичних даних змінювати освітні політики й приймати ефективні управлінські рішення. Крім даних про сформованість читацької, математичної та науково-природничої грамотності, характеристики освітнього середовища, дослідження PISA дає змогу визначити індикатори, що ілюструють якість організації освітньої діяльності в динаміці й у порівнянні результатів країн-учасниць [7].

Евростат (Eurostat) – статистичне бюро Європейського Союзу, яке надає статистичну інформацію в партнерстві зі статистичними інститутами та організаціями країн Європи. Це партнерство сформовано в Європейську статистичну систему (ESS), яка включає комісію (Eurostat), національні статистичні інститути (NSI) та інші національні органи (ONA) в кожній країні ЄС. Загалом завдяки налагодженій співпраці з національними статистичними органами ESS забезпечує акумуляцію статистичних даних і фокусує увагу держав ЄС на ключових пріоритетах європейської освітньої політики. Такі процеси відстеження поточної ситуації в освітній галузі дають змогу органам управління оперативно реагувати на глобальні виклики сучасності, такі як пандемії чи військові конфлікти.

У вітчизняній системі освіти ключовою реформою останніх років є реформа загальної середньої освіти «Нова українська школа» (НУШ), основною метою якої є зміна підходів до навчання та змісту освіти для забезпечення всеосяжного розвитку й виховання учня – громадянина України, котрий підготовлений до життя в сучасному світі, володіє необхідними навичками та компетенціями, прагне до саморозвитку й самореалізації [8].

Реформа НУШ актуалізувала потребу в переосмисленні ролі та місця вчителя в освітньому процесі, зміцненні авторитету й поваги до професії педагога, підвищенні його кваліфікації з урахуванням концептуальних положень, закладених у реформу. Реалізація окреслених завдань сприятиме трансформації світогляду вчителя щодо розуміння ним свого місця в освітньому процесі, підвищенню його фахового рівня, самомотивації, налаштованості на формування в учня прагнення до здобуття нових знань і необхідних для самостійного життя компетентностей.

Умовою реалізації положень НУШ є, зокрема, забезпеченість закладів загальної середньої освіти креативними педагогічними працівниками, залучення молодих педагогічних кадрів. Тому дослідники вважають доцільним вивчити питання фахової перепідготовки вчителя, з'ясувати, наскільки випускники закладів вищої чи фахової передвищої освіти педагогічного спрямування налаштовані на професійну діяльність у сфері загальної середньої освіти.

Враховуючи реалії сьогодення, а саме режим воєнного стану в Україні, подальше тимчасове призупинення

освітнього процесу, відновлення його в дистанційній та змішаній формах, дослідження рівня забезпеченості освітньої галузі педагогічними працівниками потребує таких підходів:

- з'ясування ціннісних і професійних складових, носієм яких є педагогічний працівник – упроваджувач реформи НУШ;

- виявлення зв'язку між випускником закладу вищої й фахової передвищої освіти та педагогічним працівником закладу загальної середньої освіти з метою збереження контингенту вчителів;

- отримання даних, необхідних для обрахунку показників, які характеризують педагогічного працівника та контингент випускників із педагогічними спеціальностями закладів вищої й фахової передвищої освіти для подальшого аналітичного огляду.

Інструментами для розв'язання цих завдань є: система національних освітніх індикаторів, сумісних і порівнюваних із міжнародними освітніми показниками; моніторингові спостереження за перебігом реалізації реформи НУШ; форми галузевої статистичної звітності; звіти за результатами проведених в Україні міжнародних порівняльних досліджень, наприклад PISA, тощо.

У нашому дослідженні виконано аналіз освітніх індикаторів звіту Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) «Education at a Glance» у контексті забезпечення педагогічними працівниками [9].

Розглянемо індикатор D2.2 «Співвідношення учнів до вчителів», що є визначальним під час аналізу забезпечення освітньої сфери педагогічними працівниками. Цей індикатор відображає кількість учнів, що при-

падає на одного вчителя відповідного рівня та закладу освіти. Відповідно до методології ОЕСР, кількість учнів на одного вчителя визначається шляхом ділення кількості учнів денної форми навчання на відповідному рівні освіти на кількість учителів денної форми навчання на цьому ж рівні освіти. Така сама методологія розрахунків використовується в національній системі індикаторів (Україна), що уможливило порівняння міжнародного показника з вітчизняним [10].

Показник «Кількість учнів на одного вчителя» характеризує навантаження на викладача, тобто менше співвідношення свідчить про більший обсяг навчальних годин і більшу увагу учням та підтримку від учителя. Згідно зі звітом «Education at a Glance» 2019 р., в Євросоюзі кількість учнів на одного вчителя становила 13 осіб у базовій школі та 15 осіб у початковій. Водночас в Україні цей показник становив 12 учнів у базовій школі й 19 учнів у початковій за аналогічний рік [11]. Таким чином, співвідношення кількості учнів до вчителів в Україні перебуває на рівні вищому від середнього серед країн Європи та посідає 15-е місце (поряд із Чеською Республікою, Францією й Чилі). Слід зазначити, що, подібно до інших країн Європи, в Україні кількість учнів на одного вчителя в початковій школі більша, ніж у базовій. За середнім значенням цього показника (9,4 учня на одного вчителя) Україна перебуває між Бельгією та Литвою (9,3 і 9,6 учня відповідно).

Певні складнощі виникають при порівнянні цього показника на рівні базової та профільної школи, оскільки в Україні на сьогоднішній день

вони де-факто об'єднані. Це пов'язано з тим, що державний стандарт профільної школи наразі перебуває на стадії підготовки (на момент написання цієї статті Міністерство освіти і науки України винесло його на публічне обговорення). Тому дослідники вдалися до умовного порівняння показника. Так, у базовій і профільній школі в Україні кількість учнів на одного вчителя становить 12 осіб та наближається до показника ОЕСР (13 осіб). Для українських реалій така величина показника пояснюється скороченням кількості учнів при переході з базової до старшої школи. Передусім це пов'язано з тим, що частина учнів, завершуючи навчання в базовій школі, продовжують навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Зменшення цього показника в старшій школі порівняно з початковою спостерігається також у більшості країн ЄС.

На відміну від аналізу даних ОЕСР, в Україні показник кількості учнів на одного вчителя розраховується лише для державних закладів загальної середньої освіти. У країнах ОЕСР цей індикатор охоплює як державні, так і приватні й комунальні заклади освіти. Зазначимо, що за даними ОЕСР кількість учнів на одного вчителя в приватних закладах є дещо нижчою, ніж у державних закладах у базовій та старшій школі. У нашому дослідженні проведено аналіз показників для державних закладів освіти, оскільки розрахунок цього індикатора для приватних шкіл потребує додаткового збору статистичних даних. В українських реаліях із середнім значенням показника 9,4 учня на одного вчителя залишається актуальним завдання

визначення оптимальної величини індикатора для підвищення якості освіти.

Другим показником, що є ключовим при аналізі забезпеченості закладів освіти педагогічними працівниками, є «Вчителі, які залишають професію вчителя» (індикатор D7 за ОЕСР). Цей показник дає можливість виявити частку вчителів, що залишають професію викладання, та причини такого рішення. Крім того, ми розглянули методологію визначення цього показника.

Згідно зі звітом «Education at a Glance», основні причини, з яких вчителі залишають професію викладання, можна поділити на загальні й індивідуальні. Відповідно, до загальних чинників відносимо: умови праці, систему пільг і попиту на вчителів на ринку праці, порівняльні та конкурентні фактори ринку праці, як-от заробітна плата в інших галузях та ін. До індивідуальних чинників віднесено: фактори віку, типу місцевості, регіон і більш суб'єктивні причини (бажання працювати, рівень стресу, що супроводжує викладацьку діяльність, тощо).

Показник вивільнення педагогічних працівників може розраховуватися за прямим та непрямим методами розрахунку. Прямий метод включає в себе відстеження фактичної кількості учителів, що залишають професію впродовж звітного періоду часу. Розрахунок показника з використанням такого підходу зменшує вплив похибки у вигляді кількості вчителів, які перебувають у тимчасовій відпустці, та/або вчителів, що переміщуються між рівнями освіти. Також слід зауважити, що описаний метод можна застосовувати за умови

використання знеособлених статистичних даних учителів.

Непрямий метод полягає у визначенні вивільнення педагогічних працівників із професії на основі фактичної кількості вчителів у двох звітних періодах та кількості вчителів, які вступили на вчительську професію за відповідних два звітних періоди. На результати обрахунків за цим підходом впливають похибки, зокрема через учителів, що перебувають у тимчасовій відпустці та/або переходять на інший рівень освіти.

Відповідно до звіту ОЕСР, абсолютна більшість країн використовували прямий метод обрахунку звільнення вчителів із професії. Також у звіті наголошується, що істотне збільшення цього показника може бути пов'язане з кількістю вчителів, які йдуть на пенсію, тому їх слід виключати з розрахунків. Водночас показник має розраховуватися на основі віку, рівня освіти, типу закладу освіти та ін.

Щодо розрахунку вказаного індикатора в Україні, то в системі ПАК «АІКОМ» ДНУ «Інститут освітньої аналітики» вже проводиться збір даних для форми статистичної звітності 83-РВК щодо педагогічних працівників, що дасть можливість визначати вивільнення вчителів із професії за прямим методом розрахунку. Також надалі слід досліджувати основні фактори, які впливають на рішення вчителів залишити професію. Виявити такі фактори допоможуть, зокрема, моніторингові дослідження з анкетуванням. Так, ДНУ «Інститут освітньої аналітики» у 2023 р. було проведено моніторингове дослідження «Готовність педагогічних працівників до реалізації реформи НУШ» [12],

в якому взяли участь близько 54 тис. респондентів (директори шкіл, учителі). Одне з досліджуваних питань стосувалося ставлення вчителів до продовження педагогічної діяльності. Серед загалу вчителів, що заповнювали анкету, три чверті (77,3 %) планують залишатися працювати в школі як мінімум у найближчих два роки (рис. 1).

Серед тих, хто має наміри впродовж найближчих двох років змінити сферу діяльності, третина (33,5 %) планує взагалі залишити освітню сферу (рис. 2).

Деталізований аналіз причин, котрі спонукають педагогів змінити сферу діяльності, виявив таке. Серед цієї групи педагогів більше половини вчителів (52,2 %) причиною ймовірного звільнення зі школи й загалом зміни сфери діяльності з освітньої на іншу називають маленьку заробітну плату. Майже така сама частка (51,3 %) педагогів серед причин зазначають відчуття постійного стресу та, як наслідок, вигорання в професії. П'ята частина (20,9 %) опи-

таних відчують, що робота вчителя є непрестижною, це спонукає їх змінити сферу своєї діяльності. Така сама частка (20,8 %) вчителів втомилися від постійного браку сучасного обладнання в класі. Отримані за результатами цього дослідження дані корелюють із тими, що оприлюднені Economist Intelligence Unit, який на замовлення Microsoft провів опитування 1 034 студентів – майбутніх учителів і вчителів-початківців у всьому світі [13]. Серед них по 45 % зауважили, що їхнє бажання працювати вчителем стримує низька зарплата та страх стресу й виснаження внаслідок роботи.

Серед інших індикаторів ОЕСР, які можуть впливати на забезпеченість закладів освіти педагогічними працівниками, слід розглянути показник «Наповнюваність класів». Він є визначальним при обрахунку робочого навантаження вчителів, навчальних годин учнів та впливає на розрахунок витрат на освіту через оплату праці вчителів. Так, в Україні наповнюваність класу використову-

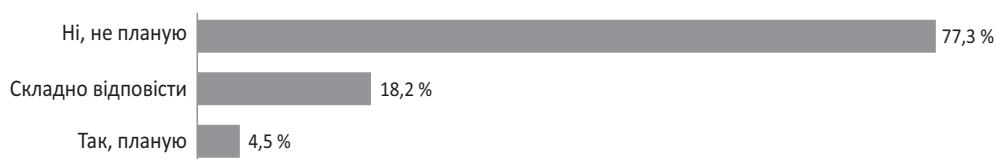

Рис. 1. Розподіл чисельності учасників дослідження – учителів 5–9-х класів ЗЗСО за бажанням змінювати сферу діяльності

Джерело: [12].

Рис. 2. Розподіл чисельності учасників дослідження – вчителів 5–9-х класів ЗЗСО за напрямом змінюваної сфери діяльності

Джерело: [12].

ється у формулі розрахунку розподілу освітньої субвенції.

Згідно зі звітом «Education at a Glance», індикатор «Наповнюваність класів» визначається шляхом ділення кількості учнів на кількість класів за відповідним звітним періодом. В ОЕСР індикатор розраховується на основі початкового та базового рівнів освіти, тому для порівнянності з європейськими показниками ми обчислювали його аналогічним способом. Подібно до індикатора «Співвідношення учнів до вчителів», цей показник ми розраховуємо лише для державних шкіл.

У 2019 р., згідно зі звітом ОЕСР, середній розмір класу в європейському освітньому просторі становив 21,1 учня в державних закладах освіти та 19,7 учня в приватних. Вітчизняний показник того ж року в державних закладах становив 19,8 учня (на 6 % менше за відповідний показник ОЕСР). У початковій школі, за даними ОЕСР, середній розмір класу становив у 2019 р. 21 учень. У динаміці за 2013–2019 рр. наповнюваність класу залишалася стабільною в державних і приватних закладах освіти. Отже, за наповнюваністю класу Україна (19,8 учня) перебуває на рівні нижче середнього згідно зі звітом ОЕСР (21,1 учня) та посідає місце між Данією (20,3) й Фінляндією (19,6). У початковій освіті показник України – 20 учнів, що також є нижчим за середній рівень відповідно до звіту ОЕСР (21 учень). Щодо базової школи, то в Україні наповнюваність класу становить 20 учнів та наближається до показника країн Балтійського регіону.

Отже, є потреба в подальших дослідженнях щодо оптимального роз-

міру класу. У звіті ОЕСР було зазначено, що навчання в онлайн-форматі під час пандемії COVID-19 спричинило ненормовану наповнюваність онлайн-класу, котрий не обмежений фізичними розмірами класної кімнати. Між тим визначальним аспектом навчального процесу є ефективна взаємодія учня та вчителя, зокрема висловлення учнем своєї думки, постановка запитань, взаємодія з однокласниками й підтримка викладачем учнівських ініціатив. Аналітиками ОЕСР виконано дослідження для визначення оптимальної наповнюваності класу та виявлено, що ефективний розмір класу передусім визначається для конкретної країни відповідно до особливостей її освітньої системи. Так, великі класи можуть призвести до перенавантаження вчителя й меншої взаємодії учителя з учнями індивідуально, водночас велика наповнюваність створює сприятливі умови для дискусій і обговорення різних тем.

Проте за результатами наших досліджень менша наповнюваність класу є кращим варіантом, оскільки дає змогу вчителям більше використовувати індивідуальний підхід у навчанні та ефективніше враховувати потреби учнів. Зауважимо, що на навчальні досягнення учнів розмір класу впливає досить неоднозначно. У деяких країнах, приміром, утворюється дисбаланс у забезпеченні педагогами. Тобто спостерігається нестача вчителів через зростання кількості учнів або проблема пристосування більшої чисельності вчителів до малої кількості учнів. На початку запровадження реформи НУШ в Україні також відзначалася проблема працевлаштування вчителів, які підпали

під скорочення через оптимізацію малокомплектних закладів освіти.

В Україні освітня галузь зазнала тектонічних змін унаслідок збройної агресії рф. Зокрема, більшого поширення набули дистанційна та змішана форми навчання для безпеки й надання доступу до освітніх послуг учням, які виїхали за кордон або є внутрішньо переміщеними особами. З огляду на це, дослідження щодо оптимальної наповнюваності класу є важливим аспектом для ефективної взаємодії між учителями й учнями та забезпечення закладів освіти педагогічними працівниками.

Підсумовуючи викладене, доходимо таких висновків. Освітня сфера України, зокрема повна загальна середня освіта, перебуває в процесі реформування, що є результатом упровадження реформи НУШ. Українське суспільство, як і весь світ, зазнає швидкоплинних трансформацій, тому органи управління в освітній галузі мають оперативно реагувати на зміну реалій. Реформування системи вітчизняної освіти в міжнародному контексті зумовлене здебільшого наданням учням комплексу необхідних навичок та компетенцій, таких як грамотність, багатомовність, наукові й інженерні навички, цифрові та технологічні компетенції, навички міжособистісного спілкування й здатність сприймати нові знання, активна громадянська позиція, критичне мислення, підприємливість і культурна обізнаність. Роль педагогічного працівника, учителя як упроваджувача концептуальних положень реформи НУШ є й незмінно залишатиметься важливою. Для реалізації завдань, що постають перед освітньою сферою, необхідно

підвищувати професійну підготовку викладацького складу, раціонально спрямовувати освітні інвестиції та доцільно використовувати бюджетні кошти – саме такі кроки як пріоритетні напрями реформування освітньої галузі визначила Рада міністрів ЄС із питань освіти.

Система освітніх індикаторів є ефективним джерелом для моніторингу реалізації реформ. З огляду на дослідження освітніх індикаторів ОЕСР, виокремлено основні показники, за допомогою яких можна проаналізувати стан забезпеченості вітчизняної освітньої системи педагогічними працівниками. Так, індикатор «Співвідношення учнів до вчителів» дає змогу визначити кількість учнів на одного вчителя, що, у свою чергу, свідчить про рівень завантаженості педагогічних працівників, а наповнюваність класів істотно впливає на оплату праці вчителів. Індикатор щодо вчителів, які залишають професію, дає змогу оцінити рівень відтоку кадрів, його динаміку тощо.

Отже, трансформаційні процеси в освітній галузі помітно впливають на рівень забезпеченості педагогічними працівниками та можуть бути виявлені завдяки сформованим індикаторам. Системи освітніх індикаторів дають змогу якісно відстежувати зміни в освітній галузі, виявляти загрози й виклики та створювати підґрунтя для прийняття результативних управлінських рішень. Надалі залишається потреба в дослідженні чинників зміни професії деякими вчителями та виявленні управлінських заходів, які сприятимуть стабільності викладацького складу закладів загальної середньої освіти.

Список використаних джерел

1. *Ляшенко О.* Стратегія якості як основа освітньої політики країн світу. Моніторинг якості освіти: світові досягнення та українські перспективи / за ред. О. І. Локшиної. Київ : K.I.S, 2004. 132 с.
2. *Локшина О. І.* Реформи з подовження тривалості шкільної освіти в країнах ЄС: з досвіду імплементації. *Український педагогічний журнал*. 2017. № 3. С. 43–53. URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/546/476>.
3. Тенденції розвитку шкільної освіти в країнах ЄС, США та Китаї : монографія / О. І. Локшина та ін. Київ : ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2021. 350 с. URL: <https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/21-13.pdf>.
4. Трансформаційні процеси у шкільній освіті країн Європейського Союзу та США : монографія / А. П. Джурило та ін. Київ : ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 192 с. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/transform_prochecu_2018.pdf.
5. *Глушко О. З.* Базові терміни з проблеми трансформацій в освіті: погляди вітчизняних вчених. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Сер. : Педагогіка*. 2016. Т. 2. № 4. С. 10–13. URL: <https://pedvisnyk.knu.ua/index.php/pedagogy/article/view/44>.
6. Welcome to Eurostat. The home of high-quality statistics and data on Europe. *Eurostat* : вебсайт. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/home>.
7. PISA / М-во освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/pisa>.
8. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / за заг. ред. М. Грищенко ; М-во освіти і науки України. Київ, 2016. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
9. Education at a Glance 2021 : OECD Indicators / OECD. 2021. DOI: <https://doi.org/10.1787/b35a14e5-en>.
10. Про затвердження і введення в дію переліку національних освітніх індикаторів ефективності та якості загальної середньої освіти та методології їх обрахунку : наказ Міністерства освіти і науки України від 19.09.2016 № 1116. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1116729-16#Text>.
11. *Денисюк О. Я., Дронь Т. О., Титаренко Н. В.* Моніторингове дослідження щодо забезпечення педагогічними працівниками впровадження реформи НУШ / ДНУ «Інститут освітньої аналітики». Київ, 2022. 84 с. URL: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/11/teaching-staff_2022.pdf.
12. *Денисюк О. Я., Дронь Т. О., Титаренко Н. В.* Моніторингове дослідження щодо готовності педагогічних працівників до реалізації Нової української школи / ДНУ «Інститут освітньої аналітики». Київ, 2023. 59 с. URL: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2023/11/teaching-staff_2023.pdf.
13. Future-Ready Teaching. Nurturing tomorrow's educators / The Economist Intelligence Limited. 2020. URL: <https://edudownloads.azureedge.net/msdownloads/Microsoft-Staff-2030-Infographic.pdf>.

Oksana Denysiuk

SSI «Institute of Educational Analytics», Kyiv, Ukraine, denysiuk.oksana@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8584-0647>

Nataliia Tytarenko

SSI «Institute of Educational Analytics», Kyiv, Ukraine, nataliitytarenko@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5837-393X>

Tetiana Dron

SSI «Institute of Educational Analytics», Kyiv, Ukraine, t.dron@iea.gov.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1374-5610>

EDUCATIONAL INDICATORS OF TEACHING STAFF PROVISION LEVEL DURING TRANSFORMATION PROCESSES: INTERNATIONAL AND NATIONAL CONTEXTS

Abstract. *The article analyses the ongoing transformation processes in the education sector, both internationally and domestically, within the context of the European educational space. It has been determined that these processes are based on the key competencies that teachers should develop in their students. These competencies include literacy, multilingualism, scientific and engineering skills, digital and technological competencies, interpersonal skills, the ability to acquire new knowledge, active citizenship, entrepreneurship, and cultural awareness. The sources of educational indicators are considered, including PISA studies, Eurostat, OECD educational indicators, and national educational indicator systems. This article examines the implementation of the New Ukrainian School (NUS) reform in relation to teacher provision. It discusses the PISA study, which provides data on the quality of education by assessing pupils' ability to apply the knowledge, competencies, and skills acquired in educational institutions in everyday life. The results of this international comparative study can inform governments' educational policies and management decisions based on evidence-based statistics. The authors analysed the implementation of the NUS reform in the educational sector, focusing on domestic transformations. The aim of the reform is to provide teachers with the necessary tools to improve their professional level, self-motivation, and develop new competences. The study compared OECD indicators with national education indicators, including teachers leaving the profession, pupil-teacher ratio, and class size.*

Keywords: *general secondary education, indicator, pedagogical staff, reform, transformation.*

References

1. Liashenko, O. (2004). *Quality strategy as a basis of educational policy in the world. Monitoring the quality of education: world achievements and Ukrainian prospects.* Kyiv: K.I.S. [in Ukrainian].
2. Lokshyna, O. (2017). Reforms to extend the duration of school education in the EU: from the experience of implementation. *Ukrainian Educational Journal*, 3, 43-53. Retrieved from <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/546/476> [in Ukrainian].
3. Lokshyna, O., Hlushko, O., Dzhurylo, A., Kravchenko, C., Nikolska, N., Tymenko, M., & Shparyk, O. (2021). *Trends in the development of school education in the EU, USA and China.* Kyiv: TOV "KONVI PRINT". Retrieved from <https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/21-13.pdf> [in Ukrainian].

4. Dzhurylo, A., Hlushko, O., Lokshyna, O., Mariuts, I., Tymenko, M., & Shparyk, O. (2018). *Transformation processes in school education in the European Union and the United States*. Kyiv: TOV "KONVI PRINT". Retrieved from https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/07/transform_prochecu_2018.pdf [in Ukrainian].
5. Glushko, O. (2016). Basic definitions of the problem of transformation in education: view of Ukrainian scientists. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Series: Pedagogy*, 2(4), 10-13. Retrieved from <https://pedvisnyk.knu.ua/index.php/pedagogy/article/view/44> [in Ukrainian].
6. Eurostat. (n. d.). *Welcome to Eurostat. The home of high-quality statistics and data on Europe*. Retrieved from <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/home>.
7. Ministry of Education and Science of Ukraine. (n. d.). *PISA*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/tag/pisa> [in Ukrainian].
8. Hryshchenko, M. (Ed.). (2016). *New Ukrainian School. Conceptual framework for secondary school reform*. Kyiv. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> [in Ukrainian].
9. OECD. (2021). *Education at a Glance 2021: OECD Indicators*. DOI: <https://doi.org/10.1787/b35a14e5-en>.
10. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2016). *On the approval and implementation of the list of national educational indicators of efficiency and quality of general secondary education and the methodology for their calculation* (Order No. 1116, September 19). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1116729-16#Text> [in Ukrainian].
11. Denysiuk, O., Dron, T., & Tytarenko, N. (2022). *Monitoring study on the provision of pedagogical staff with the implementation of the NUS reform*. Kyiv. Retrieved from https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2022/11/teaching-staff_2022.pdf [in Ukrainian].
12. Denysiuk, O., Dron, T., & Tytarenko, N. (2023). *Monitoring study on the readiness of teachers to implement the New Ukrainian School*. Kyiv. Retrieved from https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2023/11/teaching-staff_2023.pdf [in Ukrainian].
13. The Economist Intelligence Limited. (2020). *Future-Ready Teaching. Nurturing tomorrow's educators*. Retrieved from <https://edudownloads.azureedge.net/msdownloads/Microsoft-Staff-2030-Infographic.pdf>.